

ΔΥΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΘΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΕΝΔΟΜΥΧΟΥΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (¹)

Ἀφιεροῦται εἰς μνήμην τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου

Α΄

Τὸ ἔθιμον τῆς ἀρρενολοχείας εἰς τὴν ἀρχαίαν Κύπρον

Ὁ Πλούταρχος εἰς «Βίον Θησέως» (XIX) γράφει: «Ἐπεὶ δὲ κατέπλευσεν (ὁ Θηθεύς) εἰς Κρήτην, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ γράφουσι καὶ ἄδουσι, παρὰ τῆς Ἀριάδνης ἐρασθείσης τὸν λίνον (τὸν περίφημον μίτον) λαβὼν καὶ διδαχθεὶς, ὡς ἔστι τοὺς ἐλιγμοὺς διεξελθεῖν, ἀπέκτεινε τὸν Μινώταυρον...».

Συνεχίζων προσθέτει (XX). «Ἴδιον δὲ τινα περὶ τούτων (τῶν μυθολογουμένων) λόγον ἐκδέδωκε Παίων ὁ Ἀμαθοῦσιος». (Ἀμαθοῦς ἦτο πόλις πλησίον τῆς Πάφου).

«Τὸν γὰρ Θησέα φησὶν ὑπὸ χειμῶτος εἰς Κύπρον ἐξενεχθέντα καὶ τὴν Ἀριάδην ἔγκυνον ἔχοντα, φαύλως δὲ διακειμένην ὑπὸ τοῦ σάλου (ταλαιπωρημένην ἀπὸ τὴν τρικυμίας) καὶ δυσφοροῦσαν, ἐκβιβάσαι (ἀπεβίβασεν αὐτὴν εἰς τὴν ξηρὰν) μόνην, αὐτὸν δὲ τῷ πλοίῳ βοηθοῦντα, πάλιν εἰς τὸ πέλαγος ἀπὸ τῆς γῆς φέρεσθαι. Τὰς οὖν ἐγχωρίους γυναῖκας τὴν Ἀριάδην ἀναλαβεῖν (τὴν περισυνέλεξαν) καὶ περιέπειν ἀθυμοῦσαν ἐν τῇ μονῳσει (τὴν περιέθαλψαν καὶ τὴν παρηγοροῦσαν πού ἡσθάνετο λυπημένη διότι ἔμενε μόνη, ἐγκαταλελειμένη ἀπὸ τὸν Θησέα), καὶ γράμματα πλαστὰ προφέρειν ὡς τοῦ Θησέως γράφοντος αὐτῇ (τῆς ἔλεγον ὅτι τὰ ἔγραψεν ὁ Θησεύς), καὶ περὶ τὴν ὠδὶνα συμπονεῖν καὶ βοηθεῖν (ὅταν ἐνεφανίσθησαν αἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ τὴν συνέδραμον)· ἀποθανοῦσαν δὲ θάψαι, μὴ τεκοῦσαν (τὸ παιδί δὲν πρόφθασε νὰ τὸ γεννήσῃ). Ἐπανεληθόντα δὲ τὸν Θησέα καὶ περίλυπον γενόμενον τοῖς μὲν ἐγχωρίοις ἀπολιπεῖν χρήματα (ἄφησε ἓνα ποσὸν χρημάτων εἰς τοὺς ἐντοπίους), συντάξαντα θύειν τῇ Ἀριάδῃ (μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ κάνουν θυσίας πρὸς τιμὴν τῆς Ἀριάδνης). Δύο δὲ μικροὺς ἀδριαντίσκους (τῆς Ἀριάδνης) ἰδρῦσασθαι, τὸν μὲν ἀργυροῦν, τὸν δὲ χαλκοῦν. Ἐν δὲ τῇ θυσίᾳ τοῦ Γορπιαίου μηνὸς ἱσταμένου δευτέρᾳ (Γορπιαῖος: ὄνομα μακεδονικοῦ μηνὸς ἀπὸ 15 Αὐγούστου – 15 Σεπτεμβρίου), κατακλινόμενον τινὰ τῶν νεανίσκων φθέγγεσθαι καὶ ποιεῖν, ἅπερ ὠδίνουσαι γυναῖκες (ἓνας νεανίσκος ἐξηπλωμένος ἐπὶ κλίνης ἐκβάλλει τὰς κραυγὰς καὶ ἀπομμεῖται τὰς ὠδίνας ἐπιτόκου γυναῖκος)· καλεῖν δὲ τὸ ἄλσος Ἀμαθοῦσιος, ἐν ᾧ τὸν τάφον δεικνύουσιν, Ἀριάδνης Ἀφροδίτης» (²).

Ἀπὸ τοῦ ὡς ἄνω κείμενον θὰ συγκρατήσωμεν τὴν περιουσίαν, ἔπου γίνεται λόγος περὶ τοῦ νεανίσκου πού ἐξηπλώνετο ἐπὶ κλίνης καὶ μὲ κραυγὰς καὶ χειρνομίας παρίστανε γυναῖκα μὲ ὠδίνας τοκετοῦ (πλασματικὴ λοχεία). Πρόκειται περὶ τελετουργικῆς πράξεως, ἥτις ἀποτελεῖ μέρος τῆς ὅλης διαδικασίας κατὰ τὴν προσφορὰν θυσίας εἰς μνήμην τῆς θανούσης Ἀριάδνης καὶ παρέχει τὸ ἐνδόσιμον νὰ πιθανολογήσωμεν ὅτι τὸ ἔθιμον τῆς ἀρρενολοχείας ἦτο διαδομένον κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Κύπρου, δεδομένου ὅτι τῆς νήσου ταύτης οἰκιστὴς ὑπῆρξεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀρχα-

δικῆς Τεγέας Ἀγαπήνωρ, ὁ ἰδρύσας τὴν πόλιν Πάφον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς ὁποίας εἶχε λάβει μέρος καὶ ὅτι τοῦ λεγομένου Ἀρκαδοκυπριακοῦ Πολιτισμοῦ ἀδιάψευστον τεκμήριον συνιστοῦν αἱ πήλιναι πινακίδες τοῦ Μουσείου τῆς Λευκωσίας, αἱ φέρουσαι ἐγγράρακτα ἱερογλυφικὰ σύμβολα τῆς Ἀρκαδοκυπριακῆς γραφῆς, ἡ ὁποία ἐξειλίχθη ἀργότερον εἰς συλλαβικήν (τὸ κυπριακὸν ἰδίωμα).

Τὸν ὅρον «ἀρρενολοχεία» ἐπρότεινε τὸ 1953 ὁ Δ. Λουκάτος (Ἐπετηρὶς Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, 8, 124) ὡς τὸν πλέον πρόσφορον πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ὅρου «couvade», τὸν ὁποῖον εἶχε χρησιμοποιήσει τὸ 1889 ὁ Tylor, ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν ἐπωαστικὸν ρόλον τῆς ἄρρενος περιστερεῶς καὶ ἄλλων πτηνῶν. Τὸ ἔθιμον συνίσταται εἰς «τὴν ἀμέσως μετὰ τὸν τοκετὸν κατάκλισιν τοῦ συζύγου, ὅστις ἐπιφορτίζεται τρῆπον τινὰ τὴν περαιτέρω λοχείαν τῆς συζύγου του, παραμένων εἰς τὴν κλίνην καὶ λαμβάνων ὅλας τὰς προφυλάξεις τῆς λεχοῦς, ἐνῶ ἐκείνη δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμέσως καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς οἰκιακὰς ἀσχολίας.

Τοιαύτη εἶναι ἀκριβῶς ἡ περιγραφή, τὴν ὁποίαν μᾶς δίδουν ἤδη συγγραφεῖς τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος ὁμιλοῦντες περὶ συγχρόνων λαῶν, συνεχίζει ὁ Λουκάτος καὶ ἀναφέρει σχετικὰ χωρία ἀπὸ τοὺς Ἀπολλώνιον τὸν Ρόδιον (Ἀργοναυτικά, II, 1012), Στράβωνα (Γ', C, 165) καὶ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην (Ε', 14, 2). Προσθέτομεν ἐδῶ καὶ τὸν Πλούταρχον (ἑ.ἀ.). Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ ἔθιμον τῆς ἀρρενολοχείας ἐπιχωριάζει εἰς τὴν Ἰσπανίαν (Βάσκοι), Κορσικὴν, Φιλιππίνas, Καλιφορνίαν, εἰς χώρας τῆς Ν. Ἀμερικῆς κλπ.

Παρ' ἡμῖν ὁ Ν. Γ. Πολίτης ὁμιλεῖ περὶ «λοχείας συζύγου» εἰς τὰς συμπληρωματικὰς σημειώσεις εἰς παλαιότεραν μελέτην του με τίτλον «Τὰ κατὰ τὴν γέννησιν» (Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, Τόμος Γ', σελ. 217-8) καὶ ὁ Γ. Μέγας εἰς «Ζητήματα Ἑλληνικῆς Λαογρᾶφίας» (Ἐπετηρὶς Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, 1939).

Ὁ γράφων (ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ν. Δ. Κουρέτα) ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ Ε' Συνέδριον Ἑλλήνων Νευρολόγων καὶ Ψυχιάτρων (Ἀθῆναι 1970) τὸ θέμα «Τὸ φαινόμενον τῆς ἀρρενοκυήσεως καὶ ἀρρενολοχείας ἐξ ἀφορμῆς ἰδίων περιπτώσεων» (περιελήφθη εἰς τὸν Τόμον «Ψυχανάλυσις — Ψυχιατρικὴ — Νευρολογία», Ἐκδόγιον ἐρευνῶν καὶ μελετῶν, σελ. 859—874, ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ ξένη βιβλιογραφία. Ἐκδ. Γρ. Παρισιάνου, 1975).

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ φαινομένου ὡς ἐπικρατεστέρα εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἀνθρωπολόγων φέρεται ἐκείνη ποὺ στηρίζεται εἰς τὴν πρωτόγονην ἀντίληψιν διὰ τὴν συμπαθητικὴν μαγείαν, σύμφωνα με τὴν ὁποίαν ὁ σύζυγος μετὰ τὸ νὰ ὑποδύεται τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ συμπάσχει, ὑποφέρει «κατὰ συμπαθειαν» μετὰ τὴν λεχῶ πρᾶγμα ποὺ τὴν ἀνακουφίζει ἢ ὅτι μετὰ τὸ νὰ ὑποκαθίσταται εἰς αὐτὴν καὶ νὰ δείχνῃ πὺς αὐτὸς εἶναι ἡ μητέρα τοῦ νεογνοῦ, ἐξαπατᾷ τὰ κακὰ πνεύματα καὶ τ' ἀποτρέπει, τὰ ἐμποδίζει νὰ βλάψουν μητέρα καὶ παιδί, ποὺ εὐρίσκονται εἰς ἀδυναμικὴν κατάστασιν (τρωτότητα).

Ὁ Φρόυντ (1908) ἐπικαλεῖται τὴν θεωρίαν τοῦ Bachofen (1861) καὶ λέγει ὅτι τὸ ἔθιμον ἐνεφανίσθη κατὰ τὴν περίοδον τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὴν μητριαρχικὴν εἰς τὴν πατριαρχικὴν ὀργάνωσιν τῆς κοινωνίας καὶ ἀποσκοποῦσε εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς ἀμφιβολίας ποὺ ὑπῆρχε τότε διὰ τὴν πατρότητα (ποῖος εἶναι ὁ πατέρας;), εἰς τὰ πλαίσια τῶν πολυανδρικών ἐνώσεων τῆς μητέρας μέσα εἰς τὴν ἀρχέγονον μητριαρχικὴν κοινωνίαν. Τὸ ζήτημα ἀνακινεῖται εἰς τὴν Ἰλιάδα (Ζ, 206) καὶ εἰς ἄλλα ἀρχαῖα κείμενα καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐπίκεντρον τοῦ δράματος τοῦ Στρίντμπεργκ «Ὁ Πατέρας». Μετὰ τὸ ἔθιμον αὐτὸ ἐπεβεβαιώνοντο, ἀνεγνωρίζοντο καὶ ἐνομιμοποιοῦντο τὰ δικαιώματα τοῦ πατέρα ἐπὶ τοῦ τέκνου.

Ἀπὸ παρατηρήσεις ψυχαναλυτῶν εἰς περιπτώσεις νευρωτικῶν με ἐκδηλώσεις ἀρρενολοχείας, ὅπως αὗται ποὺ ἀπετέλεσαν τὸ ὕλικόν τῆς ἀνακινώσεώς μας (ἑ.ἀ.),

προκύπτει ὅτι πρόκειται διὰ μίαν «κρίσιν» ταυτότητος : ὁ πατέρας δυσκολεύεται νὰ δεχθῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς γεννήτορα τοῦ νεογεννήτου καὶ ρέπει πρὸς λανθάνουσαν ταύτισιν μὲ τὴν γυναῖκα, σύμφωνα μὲ ψυχολογικοὺς μηχανισμοὺς πολυπλόκους καὶ πάντως ἐκτὸς θέματος.

B'

Ἡ παραλείψις τοῦ Θησέως

Τὸ περιστατικόν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦ Αἰγέως εἰς τὸ φερώνυμον πέλαγος, συνιστᾷ τὴν πρώτην γνωστὴν περίπτωσιν παραπραξίας.

Ὁ ὄρος αὐτός, τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦν εἰς τὴν Ἀγγλοαμερικανικὴν Ψυχαναλυτικὴν Βιβλιογραφίαν, ἐπλάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ὄρου ἀπραξία (ἀδυναμία ἐκτελέσεως συντεταγμένων κινήσεων πρὸς ὠρισμένον σκοπόν, σύλληψιν ἀντικειμένου, χειρονομίας) καὶ περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἀποτυχημένας, ἀστόχους, σφαλερὰς πράξεις (Fehlleistungen, actes manqués), τὰ ὁλισθήματα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου (κάνεις ἢ λέγεις ἄλλ' ἀντ' ἄλλων), παραδρομὰς εἰς τὴν ὁμιλίαν ἢ εἰς τὴν γραφὴν (lapsus linguae et calami), παραλείψεις ἢ ξεχάσματα (lapsus memoriae κλπ.).

Ὁ Φρόυντ ἀπέδειξεν ὅτι αἱ παραπραξίαι ἀνταποκρίνονται εἰς βαθυτέραν κρυφὴν καὶ ἀνεπίγνωστον ἐπιθυμίαν καὶ ὑπεστήριξε τὴν βασιμότητα τοῦ ρητοῦ «γλῶσσα λανθάνουσα τ' ἀληθῆ λέγει». Πρὶν ἀπ' αὐτὸν ἐπικρατοῦσεν ἡ γνώμη ὅτι τὰ ἐνεργήματα τῶν κατηγοριῶν πού προαναφέραμεν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀφηρημάδας μὲ συντελεστὴν τὴν ψυχοσωματικὴν κόπωσιν ἢ μίαν δυνατὴν συγκίνησιν : εἶναι παράγοντες εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποδοθῇ ρόλος αἰτίου, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπλῶς ἐπιδροῦν εὐοδοτικῶς, χαλαρώνοντες τὴν ἠθικὴν λογοκρισίαν (Zensur), τὸν αὐτοέλεγχον εἰς τρόπον ὥστε ἡ καταπιεσμένη ἐπιθυμία ἔρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν μὲ τὴ μορφήν τοῦ Lapsus.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν πρόκειται περὶ λήθης, περὶ παραλείψεως μᾶλλον, τοῦ Θησέως, ἡ ὁποία εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα, ἐμμέσως, τὸν θάνατον τοῦ πατέρα του ! Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του διὰ τὴν Κρήτην συνεφώνησαν μεταξύ των ἡ μᾶλλον ὁ πατέρας Αἰγεὺς ἔδωκεν εἰς τὸν Θησέα τὴν ἐντολήν, εἰς περίπτωσιν πού θὰ σκοτώσῃ τὸν Μινώταυρον, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ τὴν Κρήτην, νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸ πλοῖον λευκὸ πανί, ἀντὶ τοῦ μαύρου, πού ἔφερε κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του.

Ὁ Θησεὺς ἐφόνευσεν τὸν Μινώταυρον καί, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἐλησμονήσεν «ἀπὸ τὴν χαρὰν του» σύμφωνα μὲ τὸν Πλούταρχον (εἰς «Βίον Θησέως» XXII, 1) νὰ ὑψώσῃ τὸ λευκὸ πανί («ἐκλαθῆσθαι ὑπὸ χαρᾶς ἐπάρασθαι τὸ ἱστίον»).

Ὁ Αἰγεὺς, πού ἐπερίμενε, καθισμένος ἐπάνω εἰς ἓνα βράχον (εἰς τὸ Σούνιον ;) μόλις ἀντίκρυσε τὸ μαῦρο ἱστίον, ἐνόμισεν ὅτι ὁ υἱὸς του ἔγινε βορὰ τοῦ Μινωταύρου καὶ ἀπὸ τὴν λύπην του ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομά του : Αἰγαῖον Πέλαγος. (Παραλείπονται ἐδῶ αἱ ἄλλαι ὀλιγώτερον διαδεδομέναι παραλλαγαὶ τοῦ μύθου).

Ἀμέσως μετὰ ὁ Θησεὺς τὸν διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον : Le roi est mort, vive le roi (ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε, ζήτω ὁ βασιλεὺς).

Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θησεὺς μὲ τὸ νὰ λησμονήσῃ νὰ πράξῃ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του αὐτὸ πού ἔπρεπε πρὸ παντὸς καὶ πάντοτε νὰ ἔχῃ κατὰ νοῦν, σημαίνει ἀπὸ ψυχαναλυτικῆς ἐπόψεως ὅτι τὸ ξεχάσμα ἐκεῖνο ἦτο ἀποτέλεσμα βαθυτέρας ἐπιθυμίας νὰ διαδεχθῇ τὸ συντομώτερον τὸν πατέρα του, (ἐδῶ καὶ τώρα : hic et nunc), τόσον σκληρὸν εἶναι τὸ ἀσυνείδητον καὶ μάλιστα μὲ τὸ ἀζημίωτον, διότι μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ ἐπίγνωσιν τῶν συναισθημάτων αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος (ἀνύποπτος δι' ὅ,τι συμβαίνει μέσα του) δὲν βασιανίνεται ἀπὸ τύψεως. (Ἰσαρόμοιαι περιπτώ-

σεις με τὰ ἴδια ψυχοκίνητρα ἀφθονοῦν εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν πρᾶξιν). Ἐπὶ πλέον τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς τοῦ Ὁθησέως εἶναι ἐνδεικτικὸν καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ βάθος τῆς ἀπωθημένης ἐπιθυμίας, ἡ ὁποία ἀπὸ τὰ ἐγκατα τοῦ ψυχισμοῦ τὴν ὑποδαυλίζει.

Ἄν ἡ χαρά του δὲν εἶχε αὐτὸ τὸ ἐλατήριο, ὁ Ὁθησεὺς θὰ ἔσπευδε νὰ μεταδώσῃ τὴν χαρμόσυνον εἰδησιν εἰς τὸν πατέρα του, ἀναρτῶν τὸ λευκὸν ἱστίον, ὅπως εἶχε προσυμφωνηθῇ μεταξὺ τῶν.

Ἐδῶ κρίνω χρήσιμον νὰ ἐπικαλεθῶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο τοῦ Ἀριστοτέλους (Ποιητικὴ IX, 3) ὅπου λέγει ὅτι «φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποιήσεις ἱστορίας εἶστί», με τὴν παρατήρησιν ὅτι ἡ βασικὴ προσωπικότης (ἡ ἐνστικτώδης) εἶναι δηλωτικὴ τοῦ Προεγῶ καὶ διαχρονικῶς πανανθρώπινῃ (Ψυχολογικὴ ἱστορικότης) : τὸ λεγόμενον ὅτι ἡ Ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται δὲν εἶναι ἀβάσιμον οὕτω πῶς θεωρούμενον.

Ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν διαχρονικὴν αὐτὴν ἰσχὺν τῶν νόμων, ποὺ διέπουν τὸν ἀσυνειδητὸν ψυχισμόν τοῦ ἀνθρώπου πάσης ἐποχῆς καὶ χώρας, καθὼς καὶ τὸν ἐπαμφοτερισμὸν τῶν φιλητικῶν συναισθημάτων (ἀμφιθυμία) γενικῶς καὶ μάλιστα εἰς μεγαλύτερην ἔντασιν ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐγκαταστήσει μέσα του ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῆς οἰδιποδικῆς φάσεως (ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῶν πέντε ἐτῶν) τὸ ἀρσενικὸ παιδί καὶ ἀργότερον ὁ ἐνήλικος ἀπέναντι στὸν πατέρα του. Μὲ ἄλλους λόγους εἰς συνειδητὸν ἐπίπεδον συναισθήματα ἀγάπης, ἐκτιμῆσεως καὶ θαυμασμοῦ, ποὺ συνυπάρχουν με ἀντιπάθειαν μέχρι μίσους καὶ ἐπιθυμίαν ἐκτοπίσεώς του εἰς ἀσυνειδητὸν ἐπίπεδον. Τὰ συναισθήματα αὐτὰ ἀποκαλύπτονται ὅταν τὸ ἄτομον ὑποβληθῇ εἰς ψυχανάλυσιν ἢ ἂν αὐτοπροδοθῇ με τὴν διάπραξιν κάποιου παραστρατήματος, λησμονιάς, καθὼς καὶ εἰς τὰ ὄνειρα, ποὺ ἀπεκλήθησαν ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴν τῆς Ψυχανάλυσεως «βασίλικὴ ὁδὸς προσβάσεως εἰς τὸ ἀσυνειδητόν».

Τὰ ἴδια συμβαίνουν «ἐναλλασσομένων τῶν ἐναλλακτέων», εἰς τὸν ψυχισμόν τοῦ κοριτσιοῦ ἔναντι τοῦ ὁμοφύλου γονεϊκοῦ προσώπου, τῆς μητρός. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω ἀνεζήτησα εἰς τὴν ὑπερπεντηκονταετῇ ἱατρικὴν πείραν μου καὶ ἐπέλεξα τὴν περίπτωσιν τοῦ Υ, ὅπως μοῦ τὴν διηγῆθῃ ὁ ἴδιος (διότι εἶχε προκαλέσει τὴν περιέργειάν του) καὶ ἤθελε νὰ τὴν «ξεδιαλύνῃ», με ἄλλους λόγους δὲν δεσμεύομαι ἀπὸ τὸ ἱατρικὸν ἀπόρητον καὶ δεύτερον, διότι ἀφορᾷ εἰς ἄτομον ψυχολογικῶς ὁμαλὸν «κατὰ τεκμήριον», δηλαδή, δὲν παραπονεῖτο διὰ νευρωτικῆς ἐνοχλήσεως ἢ δυσκολίας εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν του ἀσχολίαν ἢ εἰς τὰς σχέσεις του ἐντὸς τῆς κοινωνίας καὶ ἔναντι τοῦ ἑτεροφύλου, ὅπως εἶπε «δὲν αἰσθανότανε κομπλεξικός». Αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικόν, διότι ἀναιρεῖ ἐκ προοιμίου τὴν ἐνδεχομένη ἀντίρρηση, τὴν ὁποίαν ἴσως προβάλλῃ ἕνας διαφωνῶν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Ψυχανάλυσεως, με τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι τὰ πορίσματά της ἐβασίσθησαν ἐπὶ ἀτόμων μὴ φυσιολογικῶν (ὕστερικῶν). Πράγματι αὐτὸ συνέβη κατὰ τὸ ἀρχικὸν στάδιον τῆς πορείας της (διότι αὐτοί, οἱ «νευρασθενεῖς τὸν συνεβουλεύοντο τότε καὶ αὐτοὺς εἶχε στῇ διάθεσί του ὁ Φρόυντ), ἀλλὰ τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν ἀναιρεῖ τὴν καθολικὴν ἰσχὺν τῶν δεδομένων τῆς Ἑνδομυχοψυχολογίας καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ἐκεῖνος εἶναι ἀβάσιμος, διότι ἀφ' ὅτου ἡ ψυχανάλυσις ἐφευρέσκει καὶ εἰς ὁμαλοὺς ἀνθρώπους διὰ διδακτικούς σκοποὺς (training analysis) ἀπεδείχθη ὅτι οἱ ἴδιοι μηχανισμοὶ διέπουν τὸν ἀσυνειδητὸν ψυχισμόν ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ ὕλικόν ποὺ ἐπεξεργάζεται (ὄνειρα, ἐλεύθεροι συνειρμοί, παιδικὰ βιώματα, παραπαραξίαις κλπ) δὲν παραλλάσσει, ὥστε ἡ περίπτωσις τοῦ Υ εἶναι κατάλληλος διὰ παραληλλισμὸν με τὴν περίπτωσιν τοῦ Ὁθησέως.

Ἀφορμὴ τῶν προβληματισμῶν τοῦ Υ ἔδωσε ἕνα ὄνειρον κατὰ τὸ ὁποῖον εἶδε τὸν πατέρα του, ποὺ εἶχεν ἀποθάνει ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ ὁνείρου αὐτοῦ νὰ παραπονηθῇ ἐνώπιον συγγενικῶν προσώπων, ὅτι κάποιος ἀπ' αὐτοὺς παρέβη τὴν ὑποχρέωσιν ποὺ εἶχε νὰ τὸν βοηθήσῃ οἰκονομικῶς διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν πτώχευ-

σιν, πού επέφερε τὴν διάλυσιν τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Καθὼς ἔλεγε αὐτὰ ὁ πατέρας του, πάντα μέσα εἰς τὸ ὄνειρον, προσέβλεπε μὲ ὕφος ἐπιτιμητικὸν καὶ παρπονεμένον πρὸς τὸν παριστάμενον εἰς τὴν σκηνὴν αὐτὴν υἱὸν τοῦ Υἱ... ὁ ὁποῖος τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐξύπνησε τρομαγμένος.

Μετὰ τὴν διήγησιν τοῦ ὁνείρου προσέθεσε, ὡς ἐλεύθερον συνειρμόν, ὅτι λίγο πρὶν πεθάνῃ ὁ πατέρας του, μιὰ Κυριακὴ βράδυ, προσεβλήθη οὗτος ἀπὸ μεγάλῃν δύσπνοιαν, συνεπεία κάμψεως τοῦ μυοκαρδίου καὶ ὅτι ἀνέλαβε ὁ ἴδιος ὁ Υἱ. νὰ φέρῃ τὰ κατάλληλα φάρμακα, πού εἶχε συστήσει ὁ θεράπων ἱατρός ἀπὸ τὸ διανυκτερεῖον φαρμακεῖον. Καθ' ὁδὸν συνήντησε ἕνα φιλικὸ ζεῦγος. Εἰς τὴν πρότασιν τῆς κυρίας νὰ ὑπάγῃ μαζί τους εἰς ἕνα κέντρον διασκεδάσεως, ὅπου τοὺς ἐπερίμεναν καὶ ἄλλοι φίλοι, δὲν ἔφερε ἀντίρρῃσιν, λησμονῶν ἐκείνῃ τὴν στιγμῇ τὰ φάρμακα καὶ βαρέως πάσχοντα πατέρα καὶ μόνον ὅταν ἔφθασε πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ κέντρου ἐνεθυμήθη τὸν σκοπὸν τῆς ἐξόδου του.

Κάθε σχόλιον, μετὰ τὰ ὅσα ἐλέχθησαν προηγουμένως διὰ τὴν ἀμφιθυμικότητα τῶν ἀνθρωπίνων συναισθημάτων, περιττεύει καὶ ἡ παρομοίωσις μὲ τὴν περίπτωσιν τοῦ Θησεῦς εἶναι προφανής (3).

S U M M A R Y

D. K O U R E T A S. TWO INCIDENTS FROM THE LIFE OF THESEUS INDICATING THE PREHISTORICAL GRECIAN NATURE (HELLENICNESS) OF CYPRUS AND OF THE AEGEAN SEA

Both incidents have been cited by Plutarch in his work **Plutarch Lives** (Theseus XX and XXIII).

In the first incident, Theseus and Ariadne, after the killing of Minotaurus, took the boat in order to return to Athens. A heavy storm carried the boat away to Cyprus where Ariadne died during the childbirth. In her honor, Theseus gave money to the people of Amathosia to commemorate every year. During this commemoration a young man should immitate a pregnant woman, laid in a bed and suffering the pains of childbirth (screaming etc.) This is the custom of «couvade» which was spread in the ancient greek area and, of cource, in Cyprus.

In the second incident, Theseus has fergotten (lapsus memoriae) to replace the black sailcloth with a white one, as was agreed with his father Aegeus, the king of Athens, after his succesfull killing of Minotaurus. Aegeus, by seeing the black sailcloth, thought that Theseus was devoured by Minotaurus, was very sad and he threw himself from the high rock (Sounion?) out of where he observed the sea, and he killed himself. This sea was named since Aegean Sea. Our opinion is that Theseus lapsus was an indication of his unconcious feeling to succeed his father to the throne as earlier as possible. (Hic et nunc).

Author's adress : 19, Solonos Street. Athens (134). Greece.

1. Συνήθως γίνεται χορήσις τοῦ ὅρου *Ψυχολογία* τοῦ *Βάθους* ἢ *Εμβασθητική* ἢ *Ψυχολογία* (Δ. Κ.). Ὁ ἱστορικὸς τῆς ἱατρικῆς Δρ Κωνστ. Μητρόπουλος, εἰς τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν (1954) τοῦ συγγράμματος τοῦ Δ. Κουρέτα «*Ανώμαλοι χαρακτήρες εἰς τὸ Ἀρχαῖον Δράμα*»—*Ψυχαναλυτικὴ καὶ Ψυχοπαθολογικὴ μελέτη* (ἐκ σελίδων 314, 1951, δευτέρα συμπληρωματικὴ ἐκδόσις τοῦ α' τόμου προηγουμένης ἐργασίας μετ' ἐπίτλου «*Αἱ ψυχώσεις εἰς τὴν Λογοτεχνίαν*, 1931), γράφει τὰ ἑξῆς: εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τὸν γερμανικὸν ὅρον *Tiefenpsychologie* ἀποδίδομεν διὰ τοῦ ὅρου *Ἐνδομυχοψυχολογία*, ἥτοι ψυχολογία τοῦ ἐνδομύχου τῆς ψυχῆς, τοῦ σκοτεινοῦ αὐτῆς μέρους. Τὸ βάθος (*Tiefen*) τῶν Γερμανῶν ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει. *Μυχὸς* εἶναι τὸ βάθος (*sinus, recessus*). «*Ἄλλ' ἢ κακὴ σὴ διὰ μυχῶν βλέπουσα ψυχὴ*» (Σοφοκλέους, «*Φιλοκτήτης*», 1013), δηλ. ἡ κακὴ σου ψυχὴ ἢ πάντοτε ἐνεδρεύουσα ἐκ σκοτεινοῦ τινὸς μέρους» (περιοδ. «*Ἱατρικὴ Μέλισσα*», 1954 καὶ εἰς «*Μνημόνιον*», 1978, σ. 90).

2. Εἰς ἄλλην προηγουμένην μελέτην δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ περιοδικὸν «*Σχολικὴ Ὑγιεινὴ*» (τόμος 32, τεῦχος 7, 1971) ὑπὸ τὸν ἐπίτλου «*Ψυχοθεραπευτικαὶ παραινήσεις τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Λαμπροκλέα*» (εἰς Ξενοφῶντος *Ἀπομνημονεύματα*, Β', 2) γράφομεν:

«*Ἐνας πρόσφορος τρόπος διεισδύσεως εἰς τὸ πνεῦμα τῶν κειμένων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας εἶναι, ὡς νομίζομεν, αὐτὸς οὗτος μετὰ τὸν ὅποιον τὸ ὑπὸ τὸν ὧς ἄνω ἐπίτλου θέμα παρουσιάζεται εἰς τὸ πόνημα ἐκεῖνο, ὅπου παρατίθεται ἐν παρενθέσει ἡ μετάφρασις τῶν δυσνοήτων μόνον χωρίων. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἀπομακρύνεται ὁ μελετητὴς ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου κείμενου καὶ συγχρόνως τοῦ παρέχεται ἡ δυνατότης πηγῆς ἐντυφώσεως εἰς τὸ φραστικὸν κάλλος αὐτοῦ. Προσέτι, ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὑποχρεωτικὴ σύμμεξις τοῦ ἀρχαίου μετὰ τοῦ νεωτέρου λόγου δημιουργεῖ, εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ μελετητοῦ, κρίτικους συνδέσους ὡς πρὸς τὴν ἑκφρασιν καὶ τὴν ἔννοιαν τῶν δύο κόσμων, τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου.*

«*Ἐννευε λόγος περὶ μελέτης καὶ ὅχι ἀπλῶς περὶ ἀναγνώσεως, τῆς ὁποίας ἡ ἐμβέλεια δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, τῆς γνησίας οἰκειώσεως πρὸς τοὺς φορεῖς τοῦ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ἀρχαιοελληνικὰ δηλαδὴ κείμενα, τὰ ὅποια εἶναι προσιτὰ εἰς τοὺς τυχόντας γυμνασιακῆς μορφώσεως.*

Οἱ Ἕλληνας Φιλολογοὶ, ποὺ κατέχουν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν, ὡς ἐνιαῖον διαχρονικῶς ἐξελικτικὸν σύνολον, ἔχουν ἀρμοδιότητα, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλοθεν ἄρχαιογνώστην καὶ τὸν πλέον ὀνομαστόν, νὰ δώσουν τὴν σωστὴν ἐρμηνείαν εἰς πᾶν ἀμφισβητούμενον κείμενον. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφέρω τὴν διόρθωσιν τοῦ διασήμου Γερμανοῦ Ἑλληνοστοῦ Wilamowitz, ὅστις (Κατὰ τὸν Κ. Χατζηϊωάννου) διόρθωσε τὴν λέξιν «*βεβλημένον*» τῶν χειρογράφων εἰς τὸν στίχον τοῦ Ἀσκληπιάδου (λυρικοῦ ποιητοῦ ἐκ Σάμου τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος):

«*Νικαρέτης τὸ πόθοισι βεβλημένον ἡδὺ πρόσωπον...*»

(ἀρ. 20.98) εἰς «*βεβαμένον*» καὶ ἡ διόρθωσις του ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις Budé, Ἄρ. 653. Τὴν διόρθωσιν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ ἀριστοτεχνικῶς μεταφράσας τὰ ἀρχαῖα Ἑπιγράμματα Β. Λαζανᾶς:

«*Τῆς Νικαρέτης τὴν ὀλόφλογη ἀπὸ τοὺς πόθους ὄψη, ποὺ στὰ ψηλὰ παράθυρα θῶρεῖς νὰ προβάλλῃ τὰ ὀλόγλυκα τὰ βλέφαρα, ὧ Κύπρη ἀγαπημένη, τοῦ Κλειτοφῶντα, ὡς ἀστραπῆς, ἔχουν μαράνει τώρα.*

Ἄν ὅμως οἱ ξένοι σοφοὶ ἐγνώριζον τὴν λίαν συνηθισμένην ἑκφρασιν τῆς νεοελληνικῆς ἐρωτοχυπημένους, ἐπομένως καὶ «*ποθοκυπημένους*», θὰ εἶχον ἀμφισβητήσῃ τὴν διόρθωσιν τοῦ Wilamowitz καὶ θὰ ἄφηναν τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν κωδικῶν ὡς εἶχεν.

3. Τὴν ἐκπόνησιν τῆς μελέτης αὐτῆς ἤρχισα μετὰ τὴν τουρκικὴν εἰσβολὴν εἰς τὴν Μεγαλόνησον (20-7-1974).